

รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

An Effective Model of Children Development Centre Administration under Local Administration Organization.

ศิริณภา นามมณี¹อนุศักดิ์ เกตุสิริ²จิณณวัตร ปะโคทั้ง³

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ และ 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ โดยการสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน ศึกษาฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าส่วนราชการ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สันทนากลุ่มครูผู้ดูแลเด็ก และสังเกตสภาพแวดล้อมและบริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วสังเคราะห์องค์ประกอบกระทำการดำเนินการของรูปแบบแล้วตรวจสอบความเหมาะสมและเป็นไปได้ขององค์ประกอบกระทำการดำเนินการของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ 2) สร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสรุปสาระสำคัญจัดทำคู่มือการนำ

ไปใช้ ของรูปแบบซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือโดยผู้เชี่ยวชาญ และ 3) นำเสนอและประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ โดยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ผลการวิจัยพบว่า

1.สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการพัฒนา และความต้องการส่วนใหญ่ต้องการงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร

2.รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ ประกอบด้วย ขอบข่ายงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการทำงานเป็นทีม 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีพัฒนาการที่สมวัย ในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้กำหนดนโยบายสามารถนำรูปแบบการบริหารไปประยุกต์ใช้ 3) กลไกการดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ที่เกี่ยวข้อง 4) การดำเนินการ ตามขอบข่ายงานบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และ ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งแต่ละด้านดำเนินการตามการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน 5) การประเมินผล จากผลการประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษาในด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา และคู่มือการใช้รูปแบบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูผู้ดูแลเด็ก มีความรับผิดชอบในการ

ปฏิบัติงาน มีประสบการณ์ในการทำงานด้านดูแลเด็ก และมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า องค์ประกอบรูปแบบ ด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และเมื่อพิจารณารายด้าน ทุกด้านมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ประสิทธิภาพ, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

The general objective of this research was to present an effective model of children development centre administration under local administration organization. The specific purposes of the study were as follows: 1) to study the current problems and needs in the children development centre administration, 2) to create an effective model of children development centre administration , and 3) to evaluate the suitability, possibility, and utility of the constructed model.

The research operation was conducted in 3 phases. Phase 1: the investigation of the current state and problems of and need in children development centre administration under local administration organization by ascertaining current state and problems of and need in children development centre administration under local administration organization. The study sample of 394 child development centers in 3 prototypes interviewed local administration organization, head

of government, head of child development centre and focus group of teachers in child development centre, and observe the children development centre under local administration organization. Phase 2: create an effective management of child development centers by researchers from the analysis process, synthetic of papers and related researches and Gist Studies in step 1 preparation guide implementation of the model , which has verified the suitability of the model and the guide by specialists. Phase 3 presentation and evaluation of possibility and the benefits of an effective model of children development centre administration implementation were done through a connoisseurship of 25 experts. The research findings were as follows:

1.It was found that the current situations, problems, and need of the administration of the childcare centers under the Local Administration Organization were overall at a higher level. The

problems were lacks of budget for the development. Sufficient budget for the development of personnel was the need derived from the survey.

2. The main elements of the model, 6 main components of the model were derived: 1) principles of management, a study of children development centre framework, the administration participation of the community and teamwork, 2) aims to develop learners to develop properly physical, emotional, mental, social, and intellectual, and to guide local administration organization, policymakers can apply the model to the local administration, 3) mechanism of action includes local administrators, head of government, teachers, caregivers, management board of childcare center, groups and other relevant organizations and agencies. 4) the implementation of the framework for the study of management , personnel management and activity-based academic curriculum, buildings, environment and security, and the involvement and support of the community, each of the

implementation of the management process of planning, organizing, directing and controlling. 5) evaluation of the internal quality assessment studies in the physical, emotional-spiritual, social and intellectual and manual forms of stakeholders, and 6) the conditions for success, local leaders with vision , leadership and commitment in the development of continuing education. Moreover, teachers who care are responsible for the operation and working experience in childcare. There is a need to develop continuing education and stakeholders to focus and to support education.

3. It was found that the result of an evaluation of the constructed model effective to the administration of the childcare centers was at the highest level in term of the suitability, possibility, and utility of the overall and individual components of the model, namely, principles, Goals, Operational mechanism, Operation, Evaluation, and Success condition.

Keywords : Model, Administration, Effective, Children Development Centre, Local Administration Organization

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ มีบทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาปฐมวัย ซึ่งปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลและให้รับผิดชอบเป็นสถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็กอายุระหว่าง 3-5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่างๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์

อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิดของกรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่ายโอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในทุกๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน ซึ่งเด็กนั้นถือเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ

เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
เหมาะสมกับวัย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2551 : 2)

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันนี้มีแนวทางการดำเนินงานจากกรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งได้จัดทำมาตรฐานการ
ดำเนินงานเพื่อให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมี
คุณภาพ และเหมาะสม ซึ่งจะเป็นแนวทางให้องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
แต่ยังพบปัญหาหลายประการ ที่ทำให้การจัดการศึกษา
ในระดับนี้ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประเสริฐ บุญมี (2554 : 608)
ที่ศึกษาพบว่า จากการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ผ่านมามีปัญหา
และอุปสรรคด้านครูพี่เลี้ยงหรือผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความ
เข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร การจัด
กิจกรรม การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก อาคารสถานที่
ที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดงบประมาณสื่ออุปกรณ์และเครื่องเล่น
สนามสำหรับเด็กไม่เพียงพอ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ถ่ายโอน
จากกรมการศาสนา ซึ่งต้องอยู่ในบริเวณวัด องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าไปบริหารจัดการหรือสร้างอาคาร
หลังใหม่ให้ได้ นอกจากซ่อมแซมหรือต่อเติมเท่านั้น อาคาร
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดจึงไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้ง สุพรรณ
เป็นพร้อม (2546 : 129-135) ; ณิชมนต์ ปัทมเสรี (2548
: 86-87) ; วุฒิชัย แก่นโมก (2553 : 145-149) ทำการวิจัย
พบว่า ปัญหาผู้บริหารท้องถิ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญในการ
บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมักให้ความสำคัญกับการ
พัฒนาด้านอื่นๆ มากกว่า ปัญหางบประมาณไม่เพียงพอใน
การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ได้มาตรฐาน ปัญหา
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขาดผู้ดูแลเด็กที่จบการศึกษาด้านการ
เรียนการสอนเด็กโดยตรงและผู้ดูแลเด็กที่มีอยู่ไม่ค่อยได้รับ
การอบรมพัฒนาเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการทำงานเท่า
ที่ควร ปัญหาด้านสุขอนามัยของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ปัญหาหลักสูตรการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่
เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ปัญหาอาคารหรือสถานที่ตั้งศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กไม่เหมาะสม กล่าวโดยสรุปแล้วไม่ว่าจะเป็น
ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์

พัฒนาเด็กเล็กด้านการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่
และความปลอดภัย ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้
ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านการนิเทศภายใน
ด้านการอบรมทางวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมและ
สนับสนุนจากชุมชน ที่ยังต้องให้การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ
มากยิ่งขึ้น

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึง
ต้องการที่จะหารูปแบบการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้บริหารและ
การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
ซึ่งจะส่งผลต่อการประเมินมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
(ขั้นพื้นฐาน) ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ให้มีระดับ
สูงขึ้น และเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพร้อมรับการประเมิน
จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการ
ศึกษา (สมศ.) เป็นการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม
(พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ที่จะ
ต้องดำเนินการประเมินให้ทั่วถึงภายในปี 2559 และมุ่งหวัง
ให้เด็กเล็กคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อเป็นอนาคตของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบ
การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ
ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่
มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ
ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะองค์ประกอบสำคัญ
ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล

สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยศึกษาสังเคราะห์ ขอบข่ายงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย 1) ด้าน การบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร 4) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการ สนับสนุนจากชุมชน ในแต่ละขอบข่ายงานมีการบริหารงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาทำการวิจัย

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ถึง เมษายน พ.ศ. 2557

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดย

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับ การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ศึกษาและประมวลเนื้อหาเกี่ยวกับ การบริหาร ขอบข่ายงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาตรฐานการ ศึกษาปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การบริหารสถานศึกษา ที่มีประสิทธิผล ผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับการ บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล ผลการประมวล สารและประเด็นสำคัญจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. สอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการใน การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นมาตราส่วน ประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ (Likert) และ แบบสอบถามปลายเปิด มี 4 ตอน คือ 1) สถานภาพของผู้ ตอบแบบสอบถาม 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน 3) ปัญหาในการบริหาร และ 4) ความต้องการในการบริหาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้อาจารย์ที่ปรึกษา พิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหาสาระ (Content Validity) แล้วปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะ แล้วนำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ความ ครอบคลุมของเนื้อหาสาระซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ ในด้านการบริหารการศึกษา การศึกษา ปฐมวัย การวัดผลและวิจัย และด้านบริหารงานองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน พิจารณา ตรวจสอบ และให้คำแนะนำ เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับเนื้อหาในแต่ละด้าน เพื่อให้สามารถสื่อความ หมายได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด

2) หากคุณภาพของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยนำไป ทดลองใช้ (Try out) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 4 แห่ง แล้ว นำไปหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของ Cronbach ( )

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั่วประเทศ จำนวน 21,736 แห่ง 108,680 คน สุ่มกลุ่ม ตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง (Krejcie and Morgan) (สมบัติ ท้ายเรือคำ 2553 : 50) จำนวน 384 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายชั้น

2) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยขอหนังสือจากคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 133 แห่ง 399 ฉบับ และได้รับกลับมาจำนวน 394 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.75

3) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบความสมบูรณ์ ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ การวิเคราะห์ ข้อมูล แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ 1) ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของแบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์โดยการ

แจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ 2) ข้อมูลในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด 2543 : 102) 3) แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) สอบถามเกี่ยวกับปัญหาในการบริหารการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended) สอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการบริหารการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นพิจารณาคัดเลือก โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.1 กำหนดเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือก คือ 1) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น 2) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เคยได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่ายุ่ของกรมอนามัยระดับประเทศ 3) เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีผู้ดูแลเด็กได้รับรางวัลผู้ดูแลเด็กดีเด่นของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วย 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกระจ่าย อำเภอบัวตัว จังหวัดยโสธร 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แนวคำถามการสนทนากลุ่ม แบบสังเกตและแบบบันทึก แบบวิเคราะห์เอกสาร และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล กระดาษ ปากกา ดินสอ ยางลบ และอุปกรณ์อื่นๆ โดยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีลำดับการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1) กำหนดประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย และจัดทำต้นร่างแบบสัมภาษณ์และรายการข้อคำถามแต่ละประเด็น

2) ทำการตรวจสอบคุณภาพ โดยนำเสนออาจารย์

ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษา และความตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์พร้อมโครงร่างการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทำการประเมินตรวจสอบโครงสร้างทางด้านเนื้อหา และความตรงของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงโดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแก้ไขและปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์แล้วจึงนำไปเก็บข้อมูลจริง

3.3 ผู้ให้ข้อมูล ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง คือหัวหน้าส่วนราชการ จำนวน 3 คน และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 3 คน ครูผู้ดูแลเด็ก ทั้ง 3 แห่งๆ ละ 6-12 คน และสังเกตสภาพแวดล้อมและบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.4 วิธีการเก็บข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก หัวหน้าส่วนราชการ และหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) ครูผู้ดูแลเด็ก และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3.5 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้มั่นใจว่ามีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (Data Triangulation) แล้วตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.6 วิเคราะห์เอกสารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 แห่ง โดยจำแนกเอกสารหลักที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ แผนพัฒนาสามปี แผนพัฒนาการศึกษาสามปี แผนปฏิบัติการศึกษา ระเบียบศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รายงานการประเมินตนเอง หลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดประสบการณ์ แบบบันทึกต่าง ๆ ของผู้เรียน ทะเบียนนักเรียน และเอกสารเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ สมุดบันทึกการประชุมคณะกรรมการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สมุดบันทึกการตรวจเยี่ยม สมุดบันทึกการนิเทศศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หนังสือขอความร่วมมือจากชุมชน เป็นต้น

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังที่เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกต จดบันทึกและจัดข้อมูลเป็นหมวดหมู่เพื่อให้ทราบว่าได้ข้อมูลอะไรที่ครบถ้วนแล้ว และจะต้องเก็บข้อมูลอะไรเพิ่มเติม

2) การวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อหาข้อสรุปและตีความหมายของผลหรือข้อค้นพบที่ได้จากการแสดงข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบว่าข้อสรุป/ความหมายที่ได้มีความถูกต้องหรือน่าเชื่อถือเพียงใด

3) การวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้วิธีวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. สังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินการของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนนี้เป็น การสังเคราะห์องค์ประกอบการดำเนินการรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจนได้กรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แล้วศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น 3 แห่ง สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบองค์ประกอบการดำเนินการรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 17 คน สุดท้ายของขั้นตอนนี้ คือ การสรุปองค์ประกอบการดำเนินการรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้มากำหนดร่างรูปแบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดำเนินการตามกรอบแนวคิดในการวิจัยและผลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบการดำเนินการของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ ในขั้นตอนที่ 1 ดังนี้

1. จัดทำร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วยหลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และ เงื่อนไขความสำเร็จ แล้วนำมาปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ความคิดเห็น และปรับปรุงตามความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา จากนั้นนำร่างรูปแบบ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบ และปรับปรุงร่างรูปแบบโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านการบริหารการศึกษา การศึกษา ปฐมวัย และผู้บริหารระดับนโยบายด้านการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และ เงื่อนไขความสำเร็จ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ของร่างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. จัดทำคู่มือการนำรูปแบบไปใช้ประกอบไปด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย ข้อจำกัดในการนำคู่มือไปใช้ วิธีการนำคู่มือไปใช้ กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล เกณฑ์การประเมินผลการนำไปใช้ และ

เงื่อนไขความสำเร็จ แล้วนำคู่มือการนำไปใช้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสม พร้อมให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุง คู่มือการนำไปใช้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน ที่มีความรู้ความสามารถทางด้านบริหารการศึกษา การศึกษา ปฐมวัย และผู้บริหารระดับนโยบายด้านการศึกษาของกรม ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของคู่มือการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ความคิดเห็นความเหมาะสมที่มีต่อคู่มือการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ โดยลักษณะข้อคำถาม ดังนี้ 1) ความ ชัดเจนของหลักการและเหตุผล 2) ความชัดเจนของเนื้อหา ที่นำเสนอ 3) ความครอบคลุมเนื้อหาด้านการปฏิบัติงานตาม การกิจและขอบข่ายการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5) ความ เหมาะสมของภาษาที่ใช้ 6) ความเหมาะสมของการเรียง ลำดับเนื้อหา 7) การจัดรูปแบบการพิมพ์มีความเหมาะสม 8) คู่มืออ่านแล้วเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ จริงได้ 9) คู่มือการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กมีประโยชน์ 10) เป็นแนวทางในการนำคู่มือไป ใช้อย่างเหมาะสม และ 11) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นสามารถ นำคู่มือฯ ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องได้

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบประเมินของผู้ เชี่ยวชาญซึ่งจะประเมินความเหมาะสมที่มีต่อคู่มือการนำไป ใช้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลจากความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสม ที่มีต่อคู่มือการนำไปใช้ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสม ความเป็น

ไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์ พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ดำเนินการดังนี้ 1) สัมมนาผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบโดยการวิพากษ์ วิเคราะห์รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ประเมินรูปแบบความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความ เป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีราย ละเอียด ดังนี้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้เชี่ยวชาญจำนวน 25 คน ประเมินผลรูปแบบ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ ทางด้านบริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย และผู้บริหาร ระดับนโยบายด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน ที่มีความรู้ ความสามารถทางด้านบริหารการศึกษา การศึกษาปฐมวัย และผู้บริหารระดับนโยบายด้านการศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ตรวจสอบโดยการวิพากษ์รูปแบบ

3. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ 25 คน

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือในการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และนำ เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความ ตรงตามเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล ให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินโดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ของคะแนนความคิดเห็น

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน สรุป ผลการวิจัยในแต่ละขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

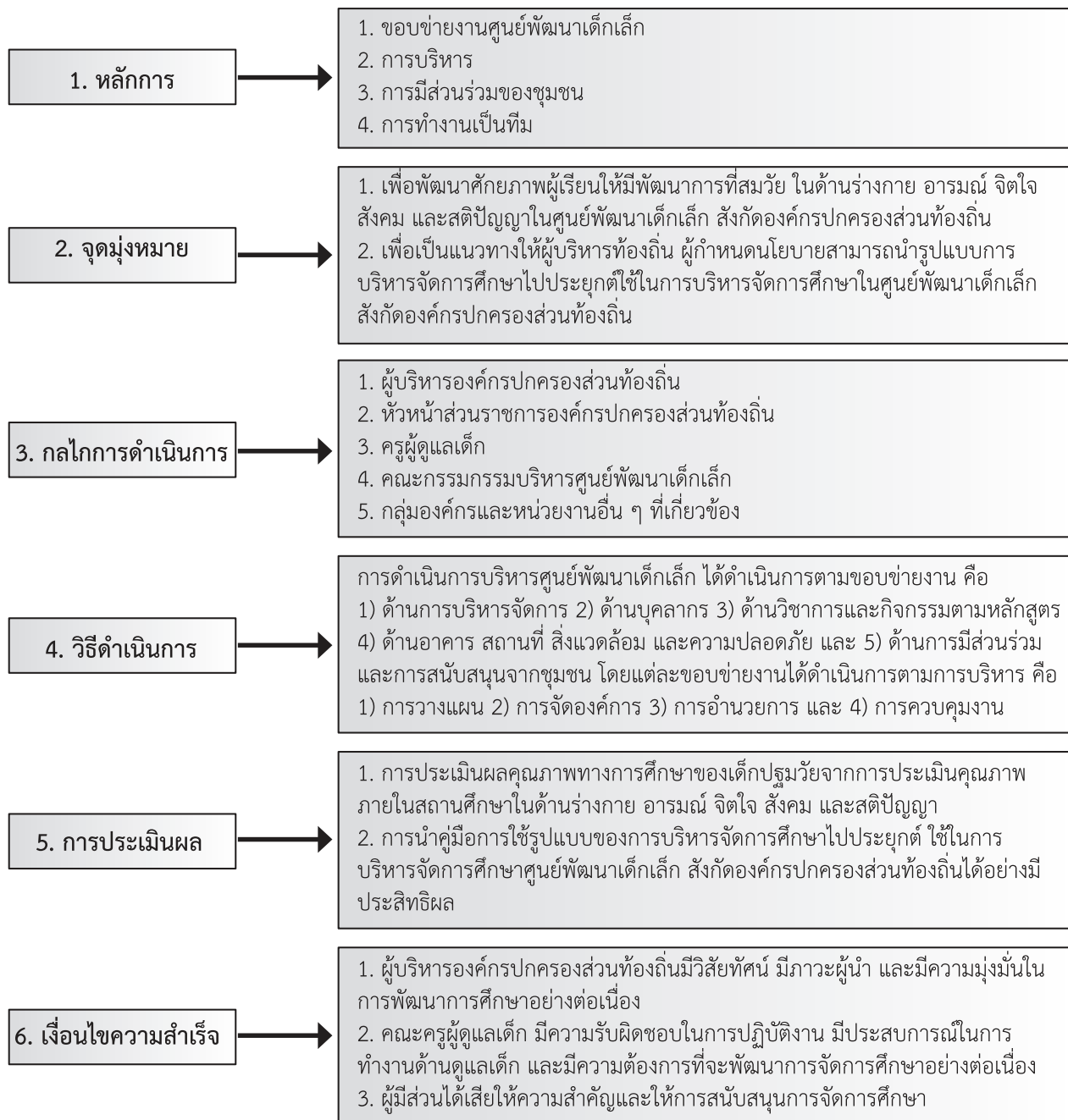
1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ผลจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า สภาพการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.00, 3.92, 3.89, 3.79, 3.74$) ปัญหาส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการพัฒนา และความต้องการส่วนใหญ่ต้องการงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร และการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น 3 แห่ง การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม พบว่า มีข้อบ่งชี้งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ในแต่ละข้อบ่งชี้งานมีการบริหารงาน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน โดยสรุปแล้วมีองค์ประกอบย่อย 116 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ภาพรวมขององค์ประกอบการดำเนินการของรูปแบบอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.91, 4.68$) เมื่อพิจารณา รายด้านของทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ผลสรุปดังนี้ รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ ประกอบด้วย ข้อบ่งชี้งานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กระบวนการบริหาร การมีส่วนร่วมของชุมชน และการทำงานเป็นทีม 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีพัฒนาการที่สมวัย ในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารท้องถิ่น กำหนดนโยบายสามารถนำรูปแบบการบริหารไปประยุกต์ใช้ 3) กลไกการดำเนินการ ประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหาร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และกลุ่มองค์กรและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 4) การดำเนินการ ตามข้อบ่งชี้งานบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งแต่ละด้านดำเนินการตามการบริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน 5) การประเมินผล จากผลการประเมินผลคุณภาพภายในสถานศึกษาในด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา และคู่มือการใช้รูปแบบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูผู้ดูแลเด็ก มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน มีประสบการณ์ในการทำงานด้านดูแลเด็ก และมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และผู้มีส่วนได้เสียให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

3. ผลการนำเสนอและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผลนำเสนอและประเมินรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 คน มีผลการประเมินรูปแบบโดยวิพากษ์ พบว่า หลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ และผลการประเมินรูปแบบตามแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ($\mu= 4.66, 4.54$ และ 4.60) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (μ) ซึ่งได้รูปแบบดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดีเด่น การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทำให้ได้แนวคิดและข้อมูลทำการสังเคราะห์

องค์ประกอบดำเนินการของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพมี 5 องค์ประกอบหลัก 116 องค์ประกอบย่อย ในส่วนองค์ประกอบหลัก ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจาก

ชุมชน ในส่วนองค์ประกอบย่อยจะเป็นขั้นตอนการบริหาร 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักและหัวใจของสถานศึกษา เพราะ เป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อการพัฒนา นักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถาน ศึกษาให้มากที่สุด สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการปกครอง ท้องถิ่น (2553 : 4 – 58) กล่าวว่าเด็กเป็นทรัพยากรที่ทรง คุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ ในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นภารกิจสำคัญ ที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน เหมาะสมกับวัยสอดคล้องกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2551 : 2–5) ในการจัดแบ่งงานควรคำนึงถึงความพร้อม และ ศักยภาพของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงาน กิจการนักเรียนเป็นงานกลุ่มเดียวกัน และ/หรือรวมลักษณะ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นกลุ่มงานเดียวกัน เป็นต้น การบริหารงานทั้ง 5 งาน ให้มีคุณภาพมีแนวทางการดำเนินงาน และสอดคล้องกับ คณิ่ง สายแก้ว (2549 : 289–317) ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างหลากหลาย และทั่วถึง และได้พันธกิจ 7 ประการ คือ 1) จัดระบบการ บริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้าง โอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้เข้าศึกษาในระดับปฐมวัยทุกคน 3) สร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรม จริยธรรม และ ได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา 4) สร้างเครือข่าย แหล่งการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศโดยการมีส่วนร่วมของ ทุกฝ่าย 5) สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง เข้ามามีส่วนร่วม 6) ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 7) พัฒนาบุคลากรและผู้ เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย รวม

ทั้งสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน ส่วนเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัด

2. จากผลการสร้างรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่มีประสิทธิผล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสังเคราะห์องค์ประกอบรูปแบบ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ การดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีการบูรณาการ ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยตลอด สอดคล้องกับ สมาน อัครภูมิ (2550 : 83-84) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง การ พัฒนารูปแบบการบริหารการประถมศึกษาในระดับจังหวัด ได้แยกองค์ประกอบของรูปแบบ ออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) องค์ประกอบของรูปแบบที่สร้างขึ้น หมายถึง ส่วนประกอบ ที่เป็นตัวรูปแบบที่สร้างขึ้นนั้นมีอะไรบ้าง ทำอย่างไร มีความสัมพันธ์และทำงานร่วมกับองค์ประกอบอื่นอย่างไร และ 2) องค์ประกอบของเอกสารรูปแบบ หมายถึง องค์ ประกอบที่เป็นสาระหลักในการนำเสนอรูปแบบที่สร้างขึ้น ว่าควรจะนำเสนอเรื่องใดบ้าง และได้วิเคราะห์รูปแบบการ บริหารสถานศึกษาต้นแบบ ได้กำหนดกรอบในการวิเคราะห์ รูปแบบออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) บริบทของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 4) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 5) แนวทางการประเมินผล รูปแบบและ 6) เงื่อนไขของรูปแบบ และยังสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ อ่ำลา (2551 : 173–174) ศึกษารูปแบบการบริหาร โรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคล พบว่า รูปแบบการบริหาร โรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคลในปัจจุบัน มี 7 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 ผู้รับใบอนุญาตเป็นผู้มีบทบาทหลัก รูปแบบที่ 2 ผู้รับใบอนุญาต คณะกรรมการมูลนิธิ หรือคณะกรรมการ บริหารโรงเรียนมีบทบาทร่วมกัน รูปแบบที่ 3 ผู้รับใบอนุญาต มีบทบาทหลัก หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อำนวยการและ ผู้จัดการแยกจากกัน รูปแบบที่ 4 คณะกรรมการมูลนิธิมี บทบาทหลัก หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้อำนวยการและ ผู้จัดการแยกจากกัน รูปแบบที่ 5 คณะกรรมการมูลนิธิมี บทบาทหลัก การบริหาร 4 ด้าน เป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการ รูปแบบที่ 6 เป็นรูปแบบที่ไม่มีคณะกรรมการบริหาร โรงเรียน มีคณะกรรมการมูลนิธิทำหน้าที่เสมือนเป็นคณะ กรรมการบริหารโรงเรียนและเป็นผู้มีบทบาทหลัก รูปแบบ

ที่ 7 คณะกรรมการบริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทหลัก มีผู้อำนวยการหรือผู้จัดการ บริหารงาน 4 ด้าน และรูปแบบ การบริหารโรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคลที่ควรจะเป็น คือ รูปแบบที่ 8 ซึ่งเป็นรูปแบบที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียน เป็นผู้บริหารสูงสุด โดยมีผู้รับใบอนุญาตทำหน้าที่วินิจฉัย สั่งการ ควบคุม บังคับบัญชา ผู้จัดการและผู้อำนวยการ

3. จากผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผลการประเมินรูปแบบจากการสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยการวิพากษ์จากแบบประเมินปลาย เปิด พบว่า ทุกคนมีความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของ รูปแบบในด้านหลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกการดำเนินการ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การดำเนินการ การประเมินผล และ เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ และผลการประเมินรูปแบบตามแบบ ประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น และเมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบ การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีประสิทธิภาพ สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติที่ เหมาะสม ชัดเจน โดยเน้นการขับเคลื่อนตามกระบวนการ บริหารทั้ง 4 ขั้นตอน คือการวางแผน การจัดการ การ อำนาจการ และการควบคุมงาน เพื่อพัฒนาการนำรูปแบบ ไปประยุกต์ใช้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นงลักษณ์ เรือนทอง (2550 : 164–174) ศึกษาแบบการบริหารโรงเรียนที่มี ประสิทธิภาพ พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ 1) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารและครูเป็นมือ อาชีพ 3) การประกันคุณภาพ การตรวจสอบได้และความน่า เชื่อถือ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การมีวิสัย ทัศน์และวัตถุประสงค์ร่วมกัน 6) เน้นการเรียนการสอน 7) การสอนที่มีวัตถุประสงค์ 8) มีความคาดหวังต่อนักเรียนสูง ซึ่งรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่

ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 8 องค์ประกอบ ซึ่งมีความ เหมาะสมถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ได้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย และยัง สอดคล้องกับ นริสพันธ์ เดชสุระ (2552 : 196–207) ศึกษา รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัย ราชภัฏ พบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ สำคัญ 9 องค์ประกอบที่มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไป ได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบ แนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และ การปฏิบัติงานร่วมกัน จะทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นเป็น สถานศึกษาที่ได้รับยอมรับและการจัดการศึกษาปฐมวัยจะ เกิดประสิทธิภาพ

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการนำ รูปแบบไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยเน้นการขับเคลื่อน การพัฒนาตามขอบข่ายงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และดำเนิน การตามกรอบการบริหาร มาร่วมในการบริหารศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก จะทำให้เกิดผลของการนำรูปแบบไปใช้ได้เหมาะสม เป็นประโยชน์และเกิดประสิทธิผลของงานได้จริง

3. นำรูปแบบไปใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้าง แนวปฏิบัติการบริหารที่เป็นระบบ สามารถปฏิบัติได้จริง และเกิดประสิทธิผลในด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. คู่มือการจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น. 2551
- .มาตรฐานการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : สำนักประสานและพัฒนากิจการการศึกษาท้องถิ่น, 2553.
- คณิง สายแก้ว. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2549.
- ณิชนนต์ ปัทมเสวี. สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2548.
- ทวีศักดิ์ อ่ำลา. รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนที่เป็นนิติบุคคล. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2550.
- นริศนันท์ เดชสุระ. รูปแบบการบริหารโรงเรียนสาธิตปฐมวัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2543.
- ประเสริฐ บุญมี. ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์,. 2554.
- วุฒิชัย แก่นโมก. ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2553.
- สมาน อัครภูมิ. “การใช้วิจัยพัฒนารูปแบบในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอก,” วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2550): 83-84, 2550.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- สุพรรณ เป็นพร้อม. ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2546.